

Fjørfehold

ØKENDE ETTERSPORSEL

ETTER ØKOLOGISK FJØRFEKJØTT

Etterspørselen etter økologisk mat er stadig økende. Dette har ført til at det er underskudd på økologisk fjørfe kjøtt i markedet. Har du lyst til å produsere økologisk fjørfe kjøtt, og er nysgjerrig på hva som må oppfylles av regler? Her finner du en enkel presentasjon av hva du må tenke på. Regelverket bare angir minimumsreglene. Skal du lykkes, er det viktig med god motivering og agronomisk kunnskap. Flere av varemottakene har bygget opp sin veilederkompetanse, og Norsk Landbruksrådgiving og andre har veiledningskompetanse som du kan benytte deg av også når det gjelder bygningsplanlegging.

HVA SIER REGLENE

Alle som skal produsere, selge eller markedsføre landbruksprodukter som økologiske, må være tilknyttet Debios kontrollordning for økologisk produksjon. Kontrollordningen innebærer blant annet minst ett årlig besøk på gården for samtale og innhenting av driftsopplysninger som grunnlag for sertifisering. Før du eventuelt tar kontakt med Debio for innmelding i kontrollordningen, bør du ta en gjennomgang av regelverket for å se på muligheter og hva som passer deg og din produksjon. Nedenfor er det listet opp noen viktige forhold som gjelder økologisk fjørfe kjøttproduksjon.

OMLEGGING OG KARENSTID

Omlegging av husdyrholdet henger sammen med omlegging av arealer. Derfor bør ikke omlegging av husdyrholdet påbegynnes før en tilstrekkelig andel med fôr kan godkjennes som økologisk. Det må også sikres at det er grunnlag for å opprettholde en kontinuerlig økologisk godkjenning etter karenperioden.

Økologisk husdyrhold krever tilhørende økologisk areal. Ettersom økologisk fjørfehold stort sett er basert på kraftfôr, er minimumskravet at fjørfe skal ha tilgang til en utendørs luftegård. I tillegg trengs noe areal til grovfôrproduksjon i og med at også fjørfe skal ha tilgang på noe økologisk grovfôr.

Når omleggingen av husdyrholdet på en driftsenhet starter, skal derfor alt areal som skal brukes til luftegård og fôrproduksjon, ha status som økologisk eller karen. Karenstiden for konvensjonelle husdyr er den perioden dyret må føres og stelles etter reglene for økologisk produksjon, før dyret eller produkter fra dyret kan omsettes som økologisk. **Karenstiden for fjørfe kjøtt er 10 uker, forutsatt at reglene for økologisk produksjon er fulgt fra dyrene er tre dager gamle eller yngre.**

GODKJENNING OG IDENTIFIKASJON AV ANIMALSKE PRODUKTER

I økologisk husdyrhold skal alle enkeltdyr på én og samme driftsenhet oppdrettes i samsvar med reglene for økologisk produksjon.

Dersom enkeltdyr i en ellers godkjent besetning ikke tilfredsstiller kravene – for eksempel fordi de er nyinnkjøpte eller på grunn av sykdomsbehandling – skal disse lett kunne identifiseres, og produkter fra slike enkeltdyr kan ikke omsettes som økologiske før etter en karenperiode eller en tilbakeholdelsestid ved bruk av legemidler.

Dyr som fødes eller fraktes inn i økologiske besetninger, skal forbli i økologiske driftssystem resten av livet. Dette betyr at driftsopplegget ikke kan baseres på å veksle mellom økologisk og konvensjonelt husdyrhold.

Fjørfehold

Besetninger som må tilbakestilles grunnet uforutsette årsaker, eller som er tilbakestillt grunnet regelbrudd, kan gå inn i ny omleggingsperiode.

PARALLELLPRODUKSJON

Økologisk og konvensjonell produksjon innen samme virksomhet kalles parallellproduksjon. En virksomhet omfatter skifter, lufttegårder, bygninger og lokaler, inkludert blant annet lager for fôr og strø. En virksomhet kan bestå av flere driftsenheter.

Det er tillatt med både økologisk og konvensjonell husdyrproduksjon som atskilte driftsenheter innen samme virksomhet under følgende forutsetninger:

- ved oppdrett av ulike arter
- den økologiske produksjonen skjer i en driftsenhet der husdyrrom og arealer er klart atskilt fra konvensjonelle enheter
- produsent kan dokumentere klar atskillelse ved innkjøp av økologisk og konvensjonelle innsatsvarer og dyr (regnskap/bilag)
- den konvensjonelle driftsenheten skal være tilgjengelig for fysisk inspeksjon

Økologiske driftsenheter skal være klart atskilt fra konvensjonelle driftsenheter. På en økologisk driftsenhet er det forbudt å oppbevare andre innsatsvarer enn de som er tillatt i økologisk landbruk.. Dersom det er aktuelt med både økologisk og konvensjonell produksjon på virksomheten, må det gå fram av driftsbeskrivelsen hvor de økologiske og ikke-økologiske dyrene er plassert. Rutiner for atskilthet når det gjelder fôring, fôrlager, merking, beitebruk osv. må beskrives i driftsbeskrivelsen. Det er altså lov å ha for eksempel et økologisk godkjent hønsehold og konvensjonelt storfehold på virksomheten, men det er krav om atskilte bygninger eller lokaler osv.

DYRENES OPPRINNELSE OG INNKJØP AV DYR

Ved valg av raser og avlsdyr skal det tas hensyn til dyrenes evne til å tilpasse seg de lokale forholdene på driftsenheten, deres levedyktighet og motstandsdyktighet mot sykdommer. Raser som er disponert for spesielle sykdommer eller helseproblemer skal ikke brukes.

Ved etablering av husdyrbesetning skal dyrene i utgangspunktet være godkjent økologiske. Når det gjelder slaktekylling, drives det meste i dag etter prinsippet «alt inn, alt ut». Det vil si at det kjøpes inn null til tre dager gamle kyllinger, og disse føres fram til slakteferdige kyllinger.

Ved økologisk produksjon av fjørfekjøtt settes det krav til minstealder ved slakting eller bruk av saktevoksende raser. Formålet med å regulere slaktealder for økologisk fjørfe i økologiregelverket er å unngå bruk av intensive oppdrettsmetoder, ved å fremme at det brukes raser som er tilpasset økologisk produksjon og mer tilgang til utearealer. Mattilsynet har utarbeidet en oversikt over hvilke saktevoksende raser som er tillatt i økologisk produksjon.

Saktevoksende raser i økologisk slaktekyllingproduksjon

Følgende slaktekyllingraser er tillatt å benytte som saktevoksende i økologisk produksjon:

- Ross Rowan
- Rowan Ranger
- Hubbard JA 57

Saktevoksende raser i økologisk kalkunproduksjon

Følgende kalkunraser er tillatt å benytte som saktevoksende i økologisk produksjon:

- Black Roly Poly
- Bronze 708

Nye raser kan komme til, og dette vil da bli kunngjort på Mattilsynet og Debios hjemmesider.

Fjørfehold

Bygningsmessige krav i økologisk slaktekyllingproduksjon

Fjørfe skal oppdrettes frittgående og ha tilgang til utearealer. Bygninger til alt fjørfe skal oppfylle følgende minstekrav:

- minst en tredjedel av gulvarealet skal være fast (ikke ha spalter eller strekkmetall) og være dekket med strø i form av halm, flis, sand, torv eller annet
- husdyrrommene skal ha inngang- og utgangs-åpninger av en størrelse som passer til fuglene, og med en samlet lengde på minst 4 m per 100 m² av det arealet i huset som fuglene har tilgang til
- største flokkstørrelse er:
 - 4800 slaktekyllinger
 - 3000 verpehøner
 - 2500 kalkuner
- det samlede husarealet som brukes til fjørfe-kjøttproduksjon på én driftsenhet skal ikke overstige 1600 m²

En avdeling i et fjørfehus skal bare inneholde én flokk. Hvis et fjørfehus deles i flere avdelinger, kan oppdelingen bestå av netting fra gulv til tak. Det er mulig å ha gjennomgående vannings- og fôringsanlegg.

Hus til fjørfe skal ha vinduer, men naturlig dagslys kan suppleres med kunstig belysning. Reglene for lysregulering for øvrig følger offentlig forskrift på området. Av hygieniske grunner skal bygningene tømmes for alle fjørfe mellom hvert innsett. I denne perioden skal bygningene og utstyret rengjøres og desinfiseres.

Luftegård

Fjørfe skal ha tilgang til en utendørs luftegård når værforholdene tillater det, og skal når det er mulig, ha slik tilgang i minst en tredel av livet sitt. Disse utendørs luftegårdene skal være dekket hovedsakelig med vegetasjon, gi rimelig ly og gi dyrene lett tilgang til mat og vann. Forholdene skal tilrettelegges med overbygget utgang/ly slik at fjørfeet vil gå ut og benytte luftegården, for eksempel med å henge nett (kamuflesjenett) over

del av ut/inngangen. Det skal tilrettelegges for å venne fjørfeet til å bruke utearealet daglig.

Vannfugler skal ha tilgang til bekk, elv, vann eller damanlegg når vær- og hygieniske forhold tillater det. Arealene må tilrettelegges slik at hygieniske forhold kan sikres, f.eks. ved at damkanter steinsettes eller lignende. Luftegårdene for slaktekylling skal være ubenyttet minst en måned etter hvert innsett. For annet fjørfe skal utearealet være ubenyttet i minst tre måneder etter hvert innsett. Hensikten med å la utearealet «hvile», er å gi mulighet for etablering av ny vegetasjon og sanere smitte.

Se regelverket for økologisk produksjon for mer spesifiserte krav til inne- og uteareal for den enkelte produksjon.

FÔR OG FÔRING

Fôringen må være allsidig og tilpasset behovene til det enkelte dyre- eller fugleslag. Fôret skal oppfylle dyras/fuglenes ernæringsmessige behov i ulike faser av deres utvikling. Gården bør i størst mulig grad være selvforsynt med økologisk fôr. Dyrene/fuglene skal oppdrettes med økologisk fôr. I mangel av egenprodusert fôr, kan fôr fra andre virksomhet som driver økologisk benyttes.

Fôring av fjørfe er i stor grad basert på kraftfôr, men noe grovfôr skal benyttes som «miljøfôr» og sysselsetting. Det stilles ingen krav til at fôr utover dette må komme fra egen eiendom. Kraftfôr kan således kjøpes inn som i konvensjonelle besetninger, men skal selvsagt være økologisk godkjent.

Tilskuddsfôr

Det finnes flere typer vitamin- og mineralblandinger som er godkjent til økologiske dyr.

Temaark 12

i serien med kortversjoner til regelverket for økologisk landbruksproduksjon

Fjørfehold

SYKDOMSFØREBYGGING OG VETERINÆRBEHANDLING

Forebyggende dyrehelsetiltak står sentralt i økologisk husdyrhold og skal bygge på følgende prinsipper:

- valg av egnede raser eller avlsdyr
- et dyrehold tilpasset de forskjellige artenes behov, som fremmer stor motstandsdyktighet mot sykdom og forebygger infeksjoner
- bruk av fôr av god kvalitet sammen med regelmessig mosjon og tilgang til beiter og uteareal, noe som stimulerer dyrets naturlige immunforsvar
- passende besetningsstørrelse for å unngå dyrehelseproblemer som kan oppstå som følge av for stor tetthet

Når dyr likevel blir syke eller skadet, skal de behandles omgående, og om nødvendig isoleres. Ved sykdom skal hensynet til dyrevern være avgjørende for valg av behandlingsmetode. Valg av behandlingsmetode bør skje i samråd med veterinær. Ved bruk av reseptpliktig veterinærmedisin er tilbakeholdelsestiden for økologiske dyr eller produkter dobbelt så lang som i konvensjonelt husdyrhold.

For slaktekylling vil det si at hvis det blir aktuelt med medisiner for eksempel gjennom medisinblandere som går i drikkevannet. Tilbakeholdelsestiden er det dobbelte av konvensjonell tilbakeholdelsestid.

Når dyr likevel blir syke eller skadet, skal de behandles omgående, og om nødvendig isoleres. Ved sykdom skal hensynet til dyrevern være avgjørende for valg av be-

handlingsmetode. Valg av behandlingsmetode bør skje i samråd med veterinær. Ved bruk av reseptpliktig veterinærmedisin er tilbakeholdelsestiden for økologiske dyr eller produkter dobbelt så lang som i konvensjonelt husdyrhold.

For slaktekylling vil det si at hvis det blir aktuelt med medisiner for eksempel gjennom medisinblandere som går i drikkevannet. Tilbakeholdelsestiden er det dobbelte av konvensjonell tilbakeholdelsestid.

ER DETTE NOE FOR DEG?

Trenger du mer detaljert informasjon om regelverket, se Regelverksveileder økologisk landbruk fra Mattilsynet. Den finner du på Debios hjemmeside under fanen «Ressurser». For råd og veiledning om bygninger til økologisk fjørfehold, kontakt din slakteriforbindelse eller Norsk Landbruksrådgiving.

NYTTIGE LENKER/HENVISNINGER

Debios hjemmeside. Her finner du regelverk og veiledere, samt kontaktinformasjon – www.debio.no

Norsk Landbruksrådgivnings hjemmeside – www.nlr.no

Regelverksveileder økologisk landbruk – utfyllende informasjon om regelverket for økologisk landbruksproduksjon <https://goo.gl/Kk1b0v>

Sist oppdatert 16.05.2017

Serien er utarbeidet i samarbeid mellom Norsk Landbruksrådgiving, Mattilsynet og Debio. Serien er ment som en enkel måte å formidle teksten i Forskrift om økologisk produksjon og merking av økologiske landbruksprodukter, akvakulturprodukter, næringsmidler og fôr (økologiforskriften). Kortversjonen er ikke et juridisk dokument som kan brukes som grunnlag for sertifisering, eller ved eventuelle tvister omkring regel forståelse. Ved eventuell uoverensstemmelse mellom kortversjonen og forskriften med forordning, er det forskriftsteksten som gjelder.